

UDENRIGSMINISTERIET

EUKOOR, sagsnr.: 24/00888
Den 26. april 2024

Rådsmøde (udenrigsanliggender - udvikling) den 7. maj 2024

SAMLENOTAT

1. Ukraine, Ukraine-planen.....	2
- <i>Politisk drøftelse</i>	2
KOM-dokument foreligger ikke.	2
2. Palæstina og situationen i Gaza	4
- <i>Politisk drøftelse</i>	4
KOM-dokument foreligger ikke.	4
3. EU-engagement i skrøbelige kontekster.....	7
- <i>Politisk drøftelse</i>	7
KOM-dokument foreligger ikke.	7

1. Ukraine, Ukraine-planen

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

1. Resumé

På rådsmødet (udvikling) den 7. maj 2024 ventes en drøftelse af EU genopbygningsstøtte til Ukraine på baggrund af en status fra KOM om fremdriften i at få Ukraine-facilitetens 50 mia. euro til at gøre en positiv forskel i Ukraines yderst vanskelige aktuelle situation. Den ukrainske regering har oversendt en plan for udnyttelsen af hovedparten af Ukraine-facilitetens midler, der sigter på at styrke og prioritere investeringer, reformer og retsstatsprincipper. Planen er udarbejdet i samspil med EU og opfyldelse af planens reformmål er en betingelse for udbetalinger fra faciliteten. Regeringen arbejder aktivt for, at EU og medlemslandene øger den civile støtte til Ukraine – og lægger stor vægt på en snarlig rådgodkendelse af Ukraine-planen.

2. Baggrund

Ukraine-faciliteten med 50 mia. euro i lån og gavebistand blev godkendt på DER 1. februar i år. Retsakten for faciliteten blev vedtaget af Europa Parlamentet en måned senere. I marts-april blev en bro-finansiering fra faciliteten på 6 mia. euro udbetalt. I midten af april blev 990 mio. euro fordelt fra Ukraine-facilitetens privatsektorvindue (søjle II) til 11 allerede igangværende programmer, hvormed udviklingsinstitutioner og -banker, herunder EIB og EBRD hurtigt kunne øge deres støtte den private sektor i Ukraine, herunder små og mellemstor virksomheder. Ukraine-faciliteten er imidlertid ikke fuld operationel før vedtagelse af en implementerende rådsbeslutning på baggrund af Kommissionens anbefaling om godkendelse af Ukraine-planen. Det forventes at ske på ECOFIN rådsmøde den 14. maj.

Ukraine-planen er udarbejdet af den ukrainske regering i samspil med Kommissionen. Etablering af Ukraine-planen indgår i mandatet fra FEU fra 29. september 2023 og i retsakten om Ukraine-faciliteten, og skal guide udnyttelsen af hovedparten af midlerne i Ukraine-faciliteten. Planen omfatter prioriterede investeringer i udvalgte sektorer, på tværgående tematiske områder og ift. reformer, der vil styrke den ukrainske økonomi og retssikkerhed, herunder anti-korruption. Gennemførelse af de prioriterede reformer er en betingelse for kvartalsvise udbetalinger fra faciliteten til Ukraine. Kommissionen må forventes at forelægge mindre justeringer af planen til godkendelse i rådets i gennemførselsfasen, hvis konteksten ændres, fx pga. udvikling i krigen. Ukraine-planen kan potentielt udgøre en ramme for koordinering af EU's medlemslandes og internationale partners assistance til Ukraine. Ukraine-planens reformspor samt særlige midler afsat i facilitetens søjle III til at yde teknisk assistance til Ukraines opfyldelse af EU's acquis, vil bringe Ukraine tættere på et EU medlemskab. Ukraine-faciliteten står ikke alene i EU's støtte til Ukraine. Ud over den altafgørende militære assistance yder EU på den civile front humanitær bistand til Ukraine. Europa-Kommissionen og EU's medlemslande har tilsammen givet mere end 22 mia. DKK (3 mia. EUR) i humanitær bistand til Ukraine. Siden februar 2022 har Kommissionen placeret sig som en af de største donorer med samlet 7 mia. DKK (926 mio. EUR) allokeret til håndtering af de humanitære konsekvenser af krigen i Ukraine.

3. Formål og indhold

Rådsmødet vil fokusere på Ukraine-faciliteten, herunder Ukraine-planen som led i EU's samlede assistance til Ukraine. Ukraine-planens godkendelse i Rådet midt-maj er et væsentligt skridt for at Ukraine-faciliteten kan træde i kraft og gøre en forskel for livsvilkår, modstandskraft og vigtige reformer, der bringer Ukraine tættere på et EU medlemskab.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen ventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser, erhvervsøkonomiske konsekvenser eller konsekvenser for miljøet eller beskyttelsesniveauet i Danmark.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes fortsat bred opbakning blandt medlemslandene til økonomisk støtte til Ukraine, herunder at Ukraine-faciliteten operationaliseres ved snarlig positiv rådsbeslutning, på baggrund af Kommissionens vurdering og anbefaling af at godkende Ukraine-planen. Visse lande kan rejse spørgsmål, som landene finder bør vægtes under gennemførelsen af Ukraine-planen. Ungarns holdning er pt. ukendt.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen fortsætter støtten til Ukraine både politisk, militært, civilt og erhvervs-mæssigt. Ukraine-faciliteten demonstrerer EU's vilje til langsigtet og stabil civil støtte til Ukraine - en flersidet støtte, der reformerer økonomien, fremmer den private sektor og bringer Ukraine tættere på EU's standarder og normer. Det komplementeres af EU's humanitære støtte til Ukraine.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 15. marts 2024.

2. Palæstina og situationen i Gaza

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

1. Resumé

På rådsmødet ventes en drøftelse af den aktuelle situation i Israel, Palæstina og regionen, herunder særligt behovet for en humanitær våbenhvile, øget og ubindret humanitær adgang samt beskyttelse af nødhjælpsarbejdere. Derudover forventes den uafhængige undersøgelse af UNRWA's kontrolmekanismer at blive drøftet i rådet. Regeringen bakker op om hidtil vedtagne EU-erklæringer vedr. situationen, herunder behovet for en humanitær våbenhvile og ubindret humanitær adgang til og i Gaza. Regeringen bakker endvidere fuldt op om anbefalingerne fra den uafhængige undersøgelse af UNRWA, og at rapportens konklusioner nu hurtigst muligt bliver implementeret. Mødet vil endeligt give mulighed for at informere om ny dansk humanitær støttestøttepakke til Gaza på 100 mio. kr.

2. Baggrund

Den humanitære situation i Gaza er fortsat katastrofal. Ifølge sundhedsmyndighederne i Gaza er over 34.000 palæstinensere blevet dræbt og mindst 76.800 er sårede. 1,7 mio. mennesker, svarende til 75% af befolkningen, er fordrevet fra deres hjem. FN advarer om en nært forestående hungersnød i det nordlige Gaza og risiko for spredning af hungersnød i hele Gaza frem mod midt juli. 31 pct. af børn under to år lider af akut fejlernæring, og flere meldes døde af sult eller dehydrering. Den humanitære adgang, sikkerhed for nødhjælpsarbejdere og distribuering af nødhjælp er fortsat en hovedudfordring, særligt i det nordlige Gaza. Ifølge FN og humanitære aktører står nødhjælpen klar, men de begrænses ikke mindst af israelske restriktioner og den utrolig vanskelige sikkerhedssituation for civile og nødhjælpsarbejdere i Gaza. I april er der i gennemsnit kommet ca. 192 lastbiler med nødhjælp ind i Gaza om dagen, sammenlignet med ca. 161 i marts måned. Dertil skal det bemærkes, at der i denne uge er blevet slået rekord i antallet af lastbiler med nødhjælp, der har fået adgang til Gaza på én dag siden krigens begyndelse den 7. oktober. FN vurderer, at der er behov for mindst 500 lastbiler hver dag bare for at kunne imødekomme de mest basale behov. Implementering af den israelske regerings udmelding om at genåbne Erez-grænseovergangen og den israelske havn Ashdod nord for Gaza forventer fortsat, og er kun blevet anvendt få gange. Ifølge FN vil Erez-grænseovergangen kunne have kapacitet til op mod 200 lastbiler om dagen. Danmark opfordrer både i samarbejde med EU og nordisk kreds til, at Israel forbedrer adgangsforholdene ind i Gaza.

Regeringen lancerede den 9. april en ny humanitær støttepakke på 100 mio. kr. til Palæstina i til-læg til den udbetalte støtte af det årlige danske kernebidrag til UNRWA på 105 mio. kr. Støttepakken har fokus på livsreddende humanitære indsatser, og går til danske civilsamfundsorganisationer aktive i Palæstina, FN's Verdensfødevareprogram (WFP) samt International Røde Kors Komite (ICRC). Derudover støttes en ny FN mekanisme der -mekanisme, der blandt andet skal sikre en mere effektiv håndtering og koordinering af nødhjælpen til Gaza og styrke det internationale spor, der arbejder på at skabe bedre humanitær adgang samt humanitære diplomati.

Den endelige rapport for den uafhængige undersøgelse af UNRWA's kontrolmekanismer, som ledes af den tidligere franske udenrigsminister, Catherine Colonna, er nu afsluttet. Udenrigsministeriet modtog rapporten med undersøgelsens konklusioner mandag aften den. 22 april 2024. Colonna briefede EU-kredsen om rapporten samme dag i New York. Ifølge Colonna understreger rapporten, at UNRWA spiller en uundværlig rolle og er en "livline" for millioner af palæstinensiske flygtninge i fraværet af en politisk løsning. Ifølge Colonna har UNRWA det "mest komplette" kontrolsystem af alle FN-organisationer, som består af flere kontrolmekanismer og procedurer til at sikre efterlevelse af neutralitetsprincippet end nogen anden organisation. Hun fremhævede, at dette er nødvendigt for, at UNRWA kan operere i den komplekse og unikke kontekst, som organisationen befinder sig i. Samtidig fremlægger rapporten 8 områder som kan forbedre UNRWA's kontrolmekanismer. Rapporten vil blive fulgt op med en handlingsplan for implementering af undersøgelsens konklusioner.

3. Formål og indhold

Det nærmere fokus for drøftelsen vil afhænge af udviklingen frem mod rådsmødet. For nuværende ventes fokus dels på den aktuelle situation på jorden, herunder de katastrofale humanitære forhold i Gaza og på EU's muligheder for at presse på for en humanitær våbenhvile og, behovet for langt større sikkerhed for humanitære nødhjælpsarbejdere og uhindret humanitær adgang, samt de fatale humanitære konsekvenser ved en israelsk landoffensiv i Rafah. Dertil forventes der at være fokus på den det nyligt afsluttede uafhængige undersøgelse af UNRWA's kontrolmekanismer.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Ikke relevant.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Om end der fortsat er forskelle mellem EU-medlemslandene på flere punkter, deler medlemslandene generelt bekymringen over den katastrofale humanitære situation i Gaza, herunder behovene for beskyttelse af civile og for øget humanitær adgang. Flere af de EU-lande der havde pauset støtten til UNRWA har nu genoptaget støtten. Danmark har som bekendt udbetalt kernebidrag på DKK 105 mio. til UNRWA som forudset i det første kvartal af 2024.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen bakker op om de hidtidige vedtagne EU-erklæringer fra bl.a. FAC og DER, som bl.a. kalder på behovet for en humanitær våbenhvile og uhindret humanitær adgang. Regeringen bakker ligeledes op om humanitær støtte via airdrops og den maritime humanitære korridor når den bliver operationel. Fra dansk side har man ligeledes været aktiv ifm. at finde en konstruktiv vej frem ift. genetableringen af tilliden til UNRWA i lyset af organisationens uomgængelige humanitære rolle. For Danmark er det centralt, at de uafhængige anbefalingerne om UNRWA's kontrolmekanismer bliver implementeret hurtigst muligt og indgår i det samlede arbejde med reformmodernisering af UNRWA.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Den generelle humanitære situation i Gaza har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 15. marts 2024.

3. EU-engagement i skrøbelige kontekster

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

1. Resumé

På rådsmødet ventes en drøftelse af EU og medlemslandenes engagementer i skrøbelige situationer, herunder anvendelsen af de forskellige finansieringsinstrumenter. Spørgsmålet om EU og medlemslandenes engagementer i skrøbelige og politisk komplekse situationer skal ses i lyset af de senere års udvikling med forfatningsstridige magtovertagelser, omstridte valg situationer og alvorlige menneskerettighedskrænkelser i en række tredjelande, og de heraf afledte konsekvenser for EU og medlemslandenes kort-, mellem- og langsigtede engagementer i disse lande. Drøftelsen er en forlængelse af dagsordenpunktet fra det formelle rådsmøde for udvikling d. 21. november 2023 om Team Europe engagementer i komplekse situationer i Afrika og vil være en mulighed for at diskutere fælles tilgange og udfordringer for EU og medlemslandene.

2. Baggrund

EU og medlemslandenes (Team Europe) engagementer i komplekse situationer blev senest drøftet på det formelle rådsmøde for udviklingsanliggender d. 21. november 2023. I den forbindelse lagde Danmark vægt på de politisk vanskelige udfordringer og dilemmaer ved at fastholde udviklingsengagementer i sådanne kontekster og foreslog samtidig, at der udvikles en mere systematisk og transparent tilgang til medlemslandenes involvering i beslutninger relateret til EU's engagementer i komplekse situationer.

Opretholdelsen af udviklingsengagementer i skrøbelige og politisk komplekse situationer rejser særlige dilemmaer. Desuden kan afvikling eller suspension af engagementer forværre eksisterende sociale, økonomiske og politiske udfordringer og fremskynde yderligere tilbagegang. Særligt risikoen for indirekte at legitimere et illegitimt regime bør indgå i overvejelserne. Samtidig må der tages højde for de nye geopolitiske realiteter, som har givet mulighed for styrket tilstedeværelse af andre aktører, hvis dagsordener er i strid med EU's værdier og interesser.

Humanitære indsatser og nexus-programmering har været måder at forblive engageret på og samtidig støtte lokalbefolkningen uden risiko for indirekte at legitimere illegitime regimer. Sådanne modaliteter viser sig imidlertid mindre effektive til at fremme langsigtet social og økonomisk udvikling og stabilisering m.v. Regeringen ser således behov for, at EU og dets medlemslande identificerer fælles tilgange, der sikrer en balance i henhold til at forblive engageret uden at styrke illegitime regimers magtpositioner.

3. Formål og indhold

Det belgiske formandskab har taget drøftelsen videre med henblik på at udvikle fælles retningslinjer for Team Europes engagementer i skrøbelige situationer. Formandskabet lægger blandt andet op til styrket koordination mellem EU og medlemslandene, styrkelse af strategisk kommunikation for at imødegå desinformation og fremme universelle værdier, samt udarbejdelsen af fælles analyser af lokale kontekster med henblik på at afdække mulighederne for fortsat engagement. Det er forventningen, at retningslinjerne vil blive genstand for drøftelse på rådsmødet.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Drøftelserne ventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser, erhvervsøkonomiske konsekvenser eller konsekvenser for miljøet eller beskyttelsesniveauet i Danmark.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er blandt EU-medlemslandene et generelt ønske om at fastholde fokus på Team Europe engagementer i skrøbelige situationer, herunder tilstræbe en Team Europe-tilgang i form af et mere dybdegående og koordineret samarbejde med forbedret fælles respons som følge heraf.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter en Team Europe-tilgang til et mere dybdegående og koordineret samarbejde om engagementer i skrøbelige situationer. Det indebærer bl.a. en fælles analyse og forståelse for, hvordan EU's og medlemslandenes udviklingsamarbejde kan tilrettelægges således, at lokalbefolkningen støttes, og langsigtede udviklingsproblematikker fortsat adresseres, uden at EU eller medlemslandene risikerer at legitimere illegitime regimer. Regeringen støtter endvidere, at der udvikles en mere systematisk og transparent tilgang til medlemslandenes involvering i beslutninger relateret til EU's engagementer i skrøbelige situationer.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Team Europe engagement i komplekse situationer i Afrika har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 10. november 2023 under punkt vedr. rådsmødet for udvikling.